

Bireysel Başvurunun 13. Yıldönümü Sempozyumu

Ankara

23 Eylül 2025

Çok Değerli Yargıtay Başkanımız,

Çok Değerli Danıştay Başkanımız,

Çok Değerli Adalet Bakanımız

Çok Değerli Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanımız,

Çok Değerli Yargıtay Cumhuriyet Başsavcımız,

Anayasa Mahkememizin Çok Değerli Başkanvekilleri ve Üyeleri,

Çok Değerli Yüksek Seçim Kurulu Başkanımız,

Yüksek Mahkemelerimizin Değerli Mensupları,

Değerli Katılımcılar, Kıymetli Konuklar,

Bireylerin Anayasa Mahkemesine doğrudan başvurabilmelerine imkân sağlayan bireysel başvurunun fiilen uygulanmaya başlamasının 13. yıldönümü vesilesiyle düzenlediğimiz etkinliğe hepiniz hoş geldiniz. Sizleri en kalbî duygularımla, saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Konuşmama, ihtiva ettiği mananın yüzde yüz doğru olduğuna inandığım bir sözle başlamak istiyorum:

Bir insan uzun ömürlü olmak isterse adaletli olsun. Bu durum, devletlerde de aynıdır. Adaletli olmak ömrü uzatır.

Kıymetli Misafirler,

Hepimizin malumları olduğu üzere Avrupa Konseyi'nin üyesi ve ayrılmaz bir parçası olan ülkemizin hukuk düzeninde yapılan en önemli değişikliklerden birisi, biraz önce tanıtım filmini izlediğimiz bireysel başvuru yolunun hukuk sistemimize dâhil edilmiş olmasıdır. Bu yol, uzun bir tarihsel sürecin ardından hukuk sistemimize girmiş bulunmaktadır.

Bu bağlamda, ülkemiz, bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihtiva eden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne 1954 yılında taraf olmuş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkını 1987'de, Mahkemenin kararlarının bağlayıcılığını ise 1990 yılında kabul etmiştir. Bu gelişmelerin ardından 2004 yılında başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere, Türkiye'nin taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelere üstünlük tanıyan anayasa değişikliğini gerçekleştirmiştir.

2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açılması ve sonrasında bireysel başvurunun uygulamaya geçirilmesiyle birlikte de kamu gücünü kullanan kişi ve kurumların sebep olduğu hak ihlallerine karşı 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren anayasal yargı denetimini başlatmıştır.

Bu tarihten itibaren herkes, Anayasa'mızda güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapabilmektedir.

Bireysel başvuru, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından iç hukuktaki en yüksek güvencelerden birini oluşturmaktadır. Bu yol, bireylerin kamu gücüne karşı korunmasını sağlamakla kalmamış; aynı zamanda hukuk devleti ve demokrasi ilkelerinin pekişmesine de hizmet etmiştir. Başvuru hakkı, bireyleri yalnızca haklarının muhatabı olmaktan çıkararak, anayasal düzenin korunmasında aktif birer özne hâline getirmiştir.

Bireysel başvurunun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sistemine paralel bir iç hukuk güvencesi oluşturduğunu da vurgulamak gerekir. Böylelikle vatandaşlarımız, uluslararası başvuru yollarına gitmeden, kendi ulusal yargı düzenimiz içinde haklarının ihlal edildiğini ileri sürebilmektedirler.

Bu yönüyle bireysel başvuru, hem bireyler açısından daha hızlı ve etkili bir koruma sunmakta hem de Türkiye'nin uluslararası insan hakları yükümlülüklerini daha güçlü biçimde yerine getirmesine katkıda bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurulara ilişkin kararlarında yalnızca somut olayın çözümüne katkı sağlamamakta; aynı zamanda anayasal hakların yorumlanmasına ve hukuk devletinin güçlendirilmesine yönelik ilkeler geliştirmektedir. Bu yönüyle bireysel başvuru, Anayasa'nın yaşayan bir metin olmasına imkân veren, dinamik ve dönüştürücü bir mekanizma niteliği taşımaktadır.

Bugün, bireysel başvuru kurumunun 13 yıl içinde elde ettiği kazanımları gözlemlemekten mutluluk duyuyoruz. Bununla birlikte, bu kurumun etkinliğinin artırılması, erişilebilirliğinin güçlendirilmesi ve

adalet eksenli yaklaşımının daha da geliştirilmesi, önümüzdeki dönemde de temel hedefimiz olarak varlığını sürdürecektir.

Tanıtım filmimizde de kısaca değinildiği üzere bireysel başvurunun hukuk sistemimize kazandırdığı en önemli değerlerden biri, Anayasa'nın toplumsallaşmasıdır. Artık Anayasa yalnızca ilgili kurum, kuruluş ve bunların mensuplarının ya da hukukçuların ve akademisyenlerin değil, hakları ihlal edilen her bireyin doğrudan başvurduğu, hayatına dokunan, yaşayan bir metin hâline gelmiştir. Bu gelişme, toplumda hak arama bilincinin güçlenmesini sağladığı gibi, Mahkememizin de toplumla doğrudan ve daha yakın bir ilişki kurmasına vesile olmuştur.

Bir diğer önemli kazanım ise, hukukun anayasallaşması olmuştur. Bireysel başvuru sayesinde temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal ilkeler, yalnızca anayasa yargısında değil ceza, idare, özel hukuk gibi farklı alanlarda da farkındalığı artmış olarak uygulanmaya başlanmıştır. Mahkemeler, önlerine gelen uyuşmazlıklarda mevzuat hükümlerini anayasal güvenceler ışığında yorumlama sorumluluğunu daha belirgin biçimde üstlenmişlerdir. Böylece Anayasa, salt normatif bir metin olmanın ötesine geçerek, tüm yargı pratiğini şekillendiren ve yönlendiren temel başvuru kaynağı hâline gelmiştir.

Bir diğer kazanım da anayasal yorumda yeknesaklığın sağlanmasına ve hukuk güvenliğinin güçlenmesine yaptığı katkı olmuştur. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yoluyla önüne gelen uyuşmazlıklarda, anayasal haklara ilişkin olarak yargı mercilerinde ortaya çıkan yorum farklılıklarını gidermekte ve ortak bir içtihat oluşturma işlevi üstlenmektedir. Böylece hem bireyler açısından öngörülebilirliğin daha da güçlenmesine hem de hukuk düzeninde tutarlılık ve istikrarın belirginleşmesine hizmet etmektedir.

Öte yandan bireysel başvurunun mahiyetinde var olan evrensel nitelikteki temel hak ve özgürlükler lehine yorum ilkesi zamanla Mahkememizce norm denetimine de yansıtılmıştır. Bireysel başvuru yoluyla somut şikâyetler bağlamında yorumlanan anayasal hükümler, norm denetiminde de aynı bakış açısıyla değerlendirilmeye başlanmış; böylece anayasal ilkelerin her iki alanda uyumlu bir şekilde uygulanması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu süreç, Anayasa'nın üstünlüğü ilkesinin somut uyuşmazlıklar üzerinden güçlenmesine vesile olmuştur. Bugün geldiğimiz nokta itibarıyla Mahkememize bireysel başvuru sistemi içinde yaklaşık 700 bin başvuru yapılmış, binlerce hak ihlali giderilmiş, anayasal ilkeler daha görünür ve işlevsel hâle gelmiştir.

Bu bağlamda diyebiliriz ki Anayasa Mahkemesi, Yüce Milletimizin 2010 yılında verdiği yetkiye istinaden hayata geçirdiği bireysel başvuru sistemini başarılı bir şekilde uygulamaya devam etmektedir. Nitekim 2024 yılında yıl içinde yapılan 70.000 başvuruya karşılık, yaklaşık 67.000 başvuru sonuçlandırılmış; aynı yıl, 5.551 ihlal kararı verilmiştir.

Mahkememiz bireysel başvurunun yanında, norm denetimi alanında da 2024 yılında yapılan 236 iptal ve itiraz davasına karşılık 233 iptal ve itiraz davasını sonuçlandırmıştır.

Benzer istatistiki verilerin 2025 yılında da devam ettiğini söyleyebilirim. 2025 yılında bugün itibarıyla yaklaşık 50.000 bireysel başvuruya karşılık 40.000 civarında başvuru sonuçlandırılmıştır.

Görüldüğü gibi bireysel başvuru mekanizması bir yandan Türk hukuk sistemini dönüştürürken, diğer yandan Anayasa Mahkemesini de hak ve özgürlüklerin korunmasında merkezi bir konuma taşımış, toplumsal adaletin tesisi bakımından vazgeçilmez bir kurum hâline getirmiştir. Dolayısıyla günümüz itibarıyla Mahkememiz de diğer tüm yargı kurumlarımız gibi bireylerin adalet arayışının en önemli aktörlerinden biri olmuştur.

Değerli Misafirler,

Adalet; bir şeyi yerli yerince yapmak, her şeyi yerli yerine en uygun şekilde koymak, herkese hakkı olan şeyi vermektir. İnsan ruhunun manevi direği, toplumsal düzenin en sağlam temelidir. Tarih boyunca hem ilahi öğretilerde hem de insan aklının ürünü hukuk sistemlerinde adalet, en yüce hedeflerden biri olarak kabul edilmiştir.

Adaletin olmadığı yerde ne devletin devamından ne de toplumun huzurundan söz edilebilir. Çünkü toplumun refahı, güvenliği ve iç barışı ancak adaletle mümkündür. Adaletli bir düzen, bireyler arasındaki güveni pekiştirir, toplumsal bağları kuvvetlendirir ve devletin meşruiyetini sağlam temellere oturtur. Gerçekten de adalet, hayatın üzerinde yürüdüğü zemindir; devleti ayakta tutan, bireyi güven içinde yaşatan, topluma refah ve gelişme imkânı sağlayan asli dayanaktır. Adalet, devletin temeli olmakla birlikte, aynı zamanda toplumun da vicdanıdır. Adaletin zedelendiği yerde toplumsal barışın, güvenin ve refahın da yara alacağı açıktır.

Bireysel başvuru yolu, adaletin daha nitelikli tesisi yolunda hukuk sistemimize kazandırılmış önemli bir mekanizmadır. Uygulamaya başlandığı günden bugüne kadar yaşanan süreçte de bu şekilde ete kemiğe bürünmüştür. Zira bireysel başvuru, adaletin soyut bir ideal olmaktan öteye geçerek her birey için somutlaşmasına imkân sağlayan, bireyin hayatına dokunulması fırsatı sunan, hak arama yolları içinde çok etkili bir güvence niteliğindedir.

Mahkememizce geride bıraktığımız dönemde bireysel başvuru kapsamında insan hakları yargısında çok sayıda ve çok önemli kararlar verilmiştir. Bu kararlar verilirken Mahkememizce oluşturulmuş birbirini denetleyen birçok yapının içerisinde yer aldığı bir süreç izlenmekte, hazırlık ve karar aşamasında konuya ilişkin uluslararası evrensel yaklaşımlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarında kullanılan ilke ve standartlar, varsa benzer konularda diğer ülke Anayasa Mahkemelerinin kararları, ülkemizin yüksek yargı organlarının kararlarında ortaya

koydukları birikimler, oluşturdukları içtihatlar titiz bir şekilde araştırılmakta, bu araştırma sonucunda ortaya çıkan tespitler, raportörlerimizin görüş ve önerileri de dikkate alınarak Mahkememizin kurumsal olarak geçmişten günümüze kadar oluşan birikimi ve üyelerimizin engin tecrübeleriyle titiz bir müzakereye tabi tutulmaktadır.

Bu anlamda bireysel başvurunun nicelik ve nitelik itibarıyla Mahkememizin kararlarında başarılı bir seyir izlediğini; Mahkememizin uluslararası evrensel ilke ve standartların Türk hukukuna dâhil edilmesi noktasında önemli bir sorumluluk üstlendiğini; Mahkememize başvurunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından etkili bir iç hukuk yolu olarak kabul edildiğini; bu bağlamda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular ile ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının azaltılması yönündeki hedefin gerçekleştirildiğini memnuniyetle söyleyebilirim.

Dolayısıyla Mahkememiz, Anayasa ile verilen görev ve yetkileri kapsamında tüm topluma ve hukuk sistemine temas eden mahkeme olma görevini yerine getirerek, temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda ayrıca belirtmeliyim ki Mahkememiz Anayasa ile verilen görevlerini yürütürken, yargısal içtihatların temel dayanaklarının anlaşılması bağlamında diğerk yüksek mahkemelerimiz Yargıtay ve Danıştay ile de tam bir iletişim içinde çalışmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin Temel Haklar Alanındaki Kararlarının Etkili şekilde Uygulanmasının Desteklenmesi Projesi kapsamında Yargıtayın kıymetli mensupları ile bilim insanlarımızın katkı ve desteğıyle 8 Nisan 2025 tarihinde gerçekleştirdiğimiz Munzam Zarar alıştayı bunun en güzel örneklerinden biri olarak hayata geçirilmiş bir uygulamadır. Yine Danıştayın ilgili daireleri ile de benzer çalışmaların yapıldığını belirtmek isterim. Bu vesileyle yüksek yargı kurumlarımıza ve kıymetli Başkanlarına, kurul ve daire başkanlarına ve üyelerine en kalbî duygularımla teşekkür ediyorum.

Belirtilen bu durumla birlikte Anayasa Mahkemesinin görev alanına ilişkin konularda diğerk yüksek mahkemelerin yerleşik içtihatlarındaki hukuki meselelerin ve bunlara dair içtihatlarının, bunların güncel durumlarının ve gerekçelerinin daha iyi anlaşılması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının daha sağılam bir temel üzerine inşa edilmesi için Başkanlığımızca diğerk yüksek mahkemelerle görüş alışverişinde bulunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla “Yüksek Mahkemelerin Yerleşik İçtihatlarına İlişkin Dosyalarda alışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge”nin kabul edilerek hayata geçirildiğini de ifade etmek isterim.

Ayrıca bu bağlamda yine Anayasa Mahkemesinin Temel Haklar Alanındaki Kararlarının Etkili şekilde Uygulanmasının Desteklenmesi Avrupa Birliğı ve Avrupa Konseyi Ortak Projesi kapsamında birçok sempozyum ve organizasyonu hayata geçirdiğimizi de söylemem gerekiyor. Bu

projedeki destekleri nedeniyle Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliğinin Ankara Ofisine ve çalışanlarına, özellikle de Ofis Başkanı Sayın William Massolin'e çok teşekkür ediyorum.

Değerli Misafirler,

Bireysel başvurunun kabulünün üzerinden geçen 13 yıl içinde yalnızca içtihat ve uygulama bakımından değil, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi yönünden de önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Anayasa Mahkemesi, hak arama yollarının etkinliğini artırmak amacıyla teknolojik dönüşüme özel bir önem atfetmektedir. Başlangıçta bireysel başvurular sadece fiziki ortamda yapılabilmekteydi. Ancak dijitalleşmenin ağdaş hukuk sistemleri açısından kaçınılmaz bir gereklilik hâline gelmesiyle birlikte Mahkememiz de bu yönde kayda değer adımlar atmıştır ve atmaya da devam etmektedir. Bu erevede, 1 Ekim 2025 tarihi itibarıyla bireysel başvuruların elektronik ortamda, UYAP Avukat Portalı üzerinden de yapılabilmesinin mümkün hâle geldiği müjdesini sizlerle paylaşmak istiyorum. Artık avukatlarımızın UYAP sistemi üzerinden başvuru yapabilmesi hayata geçirilmiş olacaktır. Böylelikle hem erişilebilirlik artmış olacak hem de başvuru süreçlerinin daha hızlı, etkin ve şeffaf şekilde yürütülmesinin n açılacaktır. Bu yeniliğin, bireysel başvurunun toplumsal işlevini daha da güçlendireceğine ve hak arama yollarının çağın teknolojik imknlarıyla uyumlu hâle gelmesini sağlayacağına inanıyoruz.

Bu önemli gelişmenin gerçekleşmesi; başta Adalet Bakanımız olmak üzere, Bakanlık Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü ile Bakanlığın ilgili diğer birimlerinin katkılarının, Mahkememizin değerli mensuplarının özverili çalışmalarıyla birleşmesiyle mümkün olmuştur. Bu vesileyle, kurumlar arası iş birliği ve eř gdmn hukuk sistemimizin daha etkin ve erişilebilir hâle gelmesindeki rolünü bir kez daha vurgulamak isterim. Bu uygulama aynı zamanda yapay zek uygulamasının Mahkememiz işlerinde kullanılabilmesinin temelini de oluşturacaktır. Bu bağlamda, öncelikle Adalet Bakanımız olmak üzere, bu dijital dönüşüm sürecinin hayata geçirilmesinde emeği geçen tüm kişi ve kurumlara teşekkürü bir borç biliyorum. Hepinize ayrı ayrı en kalbî duygularıyla çok teşekkür ediyorum.

Değerli Misafirler,

Bireysel başvurunun kabulünün yıldönümlerinde düzenlediğimiz sempozyumlar artık gelenekselleşmiş, ülkemizin hukuk hayatına ışık tutan önemli bilimsel etkinlikler hâline gelmiştir. Bu toplantılar, hem bireysel başvurunun teorik ve pratik boyutlarının tartışıldığı hem de güncel sorunlara zm önerilerinin geliştirildiği değerli akademik platformlar olmuştur. Bu yıl da aynı anlayışla, büyük önem taşıyan bir konu sempozyumumuzun ana teması olarak belirlenmiş ve tartışmaya açılmıştır.

Bu yılki sempozyumun ana teması, bireysel başvuruyla doğrudan bağlantılı ve hukuk düzenimiz açısından oldukça önemli bir meseleye, “*Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Geriye Yürümezliği Kuralının Bireysel Başvuruya Etkisi*”ne ayrılmıştır.

Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesinin iptal kararları, Anayasa’nın 153. maddesi uyarınca kural olarak geçmişe yürümemekte, yalnızca ileriye dönük sonuç doğurmaktadır. Bu yaklaşım, hukuk düzenimizin temel ilkelerinden biri olan hukuki güvenlik anlayışına dayanmaktadır. Zira bireyler, yürürlükteki kurallara güvenerek hayatlarını düzenler ve öngörülebilir bir hukuk düzeni içinde davranışlarını şekillendirirler. Bununla birlikte iptal kararlarının geçmişe etkili olmamasının bir diğer nedeni de kazanılmış hakların korunmasıdır. Uzun süre yürürlükte kalan bir kanun hükmüne dayanılarak doğmuş hukukî işlemlerin sonradan geçersiz kılınması, hukuk düzenine olan güveni sarsabilir. Ayrıca devletin kurumsal sürekliliği ve toplumsal istikrarın sağlanması da geçmiş olaylar yönünden bu kuralın korunmasını gerekli kılabilir.

Ne var ki bu ilkenin mutlak bir biçimde uygulanmasının özellikle bireyler açısından ciddi mağduriyetler meydana getirdiği yolunda ciddi hukuksal şikayetler bulunmaktadır. Hukuki güvenliği ve kazanılmış hakları korumayı amaçlayan bu ilkenin, kimi zaman bireylerin adalet beklentisini karşılamada sorunlar çıkardığı dile getirilmektedir. Hukukun öngörülebilirliği ile adalet arasındaki dengenin sağlanması ise anayasa yargısının ve özellikle bireysel başvurunun en önemli misyonlarından birisini oluşturmaktadır.

İşte bu noktada, bireysel başvuru mekanizmasının telafi edici rolü öne çıkmaktadır. Anayasa Mahkemesi bireysel başvurular üzerinden, iptal kararlarının geriye yürümezliği ilkesinin doğurduğu adaletsizliklerin nasıl giderilebileceği sorunu üzerinde durmakta, ortaya çıkan ihlalleri, ihlal tespiti ve yeniden yargılama yönünde verdiği kararlarla mümkün olduğunca ortadan kaldırmaya; böylece hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleri ile adaletin somut olayda gerçekleşmesi gerekliliği arasında bir denge kurmaya; bir başka söyleyişle, bireysel başvuru yoluyla iptal kararlarının geriye yürümemesi kuralının bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini yumuşatarak, anayasal adaletin tesisine katkıda bulunmaya çalışmaktadır.

Bununla birlikte “*Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralının*” nasıl yorumlanması gerektiği hususu, bu bağlamda ortaya çıkan hukuksal sorunların çözümünde önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Hâl böyle olunca da bu yılki sempozyum konusunu bu şekilde belirlemiş olduk.

Bu vesileyle düzenlenen sempozyumun, bireysel başvuru kurumunun gelişim sürecini değerlendirmeye, karşılaşılan sorunları tespit etmeye ve geleceğe dair çözüm önerileri ortaya koymaya katkı sağlayacağına inanıyorum.

Değerli Misafirler,

“Dönüşüm Çağında Adalet; Bağımsızlık, Yenilikçilik ve İş Birliği” temalı J20 Zirvesi’nde yaptığımız “Değişen Dünyada İnsan Hakları Yargısını Yeniden Düşünmek” başlıklı konuşmada da belirttiğimiz üzere, 21. yüzyılın ilk çeyreğini tamamlarken, dünya genelinde, 2. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yaşananların unutulduğunu, sanki bunlar hiç yaşanılmamış gibi davranıldığını, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne karşı sert rüzgârlar estiğini müşahade ediyoruz.

Oysa o dönem cereyan eden olaylar ve yaşananlar nesiller boyunca dikkate alınması ve geleceğe aktarılması gereken önemli tecrübelerdir. Bugünkü nesiller olarak bu tecrübeleri ve geçmiş gözeterak geleceği inşa etme sorumluluğumuz bulunmaktadır. Bu nedenle, birlikte yaşama kültürünü yeşertmek ve daima canlı tutmak için geçmişe bakmak ve ders almak zorundayız. İnsana dair umut ve iyilik arayışımızı devam ettirmek durumundayız. Ahlak, adalet, dayanışma, sevgi ve güven duygusu gibi değerleri aşındırmadan daima güçlü tutmak zorundayız. Bu durum insanlığın ortak geleceği açısından son derece önemlidir.

Bu bağlamda son dönemde başta Gazze olmak üzere dünyanın birçok yerinde yaşananlar göstermektedir ki insan hakları, hukukun üstünlüğü, uluslararası iş birliği ve kurallara bağlılık, adalet, ahlak, barış, özgürlük, refah gibi temel değerler hızla erozyona uğramaya; bu değerlerin yerini askerî ve ekonomik güç, kaba kuvvet ve tabiri yerindeyse zorbalık anlayışı almaya başladı. Bir yandan savaş ve katliamlar, diğer yandan ekonomik çalkantılar, gelir dağılımındaki dengesizliğe ve diğer nedenlere bağlı göç hareketleri ve buna karşı alınan tavırlar uluslararası barışı ve düzeni her gün daha çok tehdit eder hâle geldi.

Hastanelerde, çadırlarda, ibadethanelerde sivillerin, çocukların, yaşlıların her gün bombalanması, diri diri yanmaları; doktorların, gazetecilerin, yardım gönüllülerinin bilinçli olarak hedef alınması; insani yardımların engellenip insanların topluca açlığa mahkûm edilmesi olağan olaylar olarak görölmeye başlandı. Maruz kaldığı açlık nedeniyle doğum ağırlığından daha hafif bir ağırlıkla ölen bebeklerin durumu çok az sayıda kişinin zihninde yer bulabilir hâle geldi.

Kıymetli Misafirler,

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin 2024 yılı Uluslararası Demokrasi Günü mesajında da belirttiği üzere, günümüz itibarıyla temel hak ve özgürlükler dünya genelinde çok büyük bir risk altındadır. Özgürlükler aşınmaktadır, medeni alan daralmaktadır. Kutuplaşma yoğunlaşmakta ve güvensizlik artmaktadır. Demokrasi, barış ve istikrar için geleceğe dönük kaygılar büyümektedir.

Dünyanın dört bir yanında güç ve zenginlik kaynaklı üstten bakış, farklı dinî inançlara olan düşmanlık, yabancı düşmanlığı, ırkçılık, ayrımcılık gibi sosyolojik virüslerden kaynaklı olarak

yaşanan savaşlar, haksızlıklar, zulümler ve eşitsizlikler vicdanlarda derin yaralar açıyor. Barışa, ahlaki değerlere ve adaletin hâkimiyetine olan özlem giderek büyüyor.

Küresel ölçekte yaşanan derin eşitsizlikler, ağır ekonomik krizler, adil olmayan bölüşüm sistemleri ve uluslararası hukuk ihlalleri; göç krizinden çevre felaketlerine kadar birçok sorunun yapısal nedenleri olarak karşımıza çıkıyor ve ne yazık ki uluslararası toplumun da bu sorunlara geçici çözümlerle yaklaştığı hatta çoğu zaman gözünü ve vicdanını kapattığı gözlemleniyor.

Bu durum uluslararası barış ve düzene, temel ilke ve esaslara ağır darbeler vurmaktadır. Söz konusu kuralızsızlık ve aşırılığın yıkıcı etkileri yalnızca yaşanan yerlerle sınırlı kalmayacaktır. Hem uluslararası ilişkilerin hem de her bir ülke toplumunun geleceğine de şamil olacaktır. Hatta gelecek nesilleri de etkisi altına alacak bir yozlaşmayı da beraberinde getirecektir. Dolayısıyla insanlık tüm bu yaşananlara karşı ortak bir vicdanla haykırmalı, ortak bir vicdanla hareket etmelidir. Dünyanın dört bir yanında sergilenen zulme, insan hak ve özgürlüklerine ilişkin ihlallere, çocuklar ve kadınlar başta olmak üzere mağdur ve mazlum insanlara karşı yapılan insanlık dışı muamelelere gözler ve vicdanlar kapatılmamalıdır. Yapılan zulümlere ırk, din, dil, renk vb. hiçbir ayırım yapılmadan bir an önce cesaretle ve adaletle müdahale edilmelidir. Bu; insan olmanın zorunlu bir sonucu, yaşamsal bir vicdani borcudur.

Bu nedenle tüm toplumlar koşulları zorlayarak da olsa iş birliğini güçlendirmek, güveni tesis etmek, mevcut ve gelecek nesilleri güvence altına almak için daha kapsayıcı ve adil bir dünya inşa etmeye çaba sarf etmek zorundadır.

İnsanlık, geçmişte, uluslararası sistemdeki adaletsizliğin, bağnazlığın, güç ve zenginlik kaynaklı üstten bakışın ve güç körlüğünün, öteki ile birlikte barış içinde yaşamayı reddetmenin nelere mal olduğunu ağır bir bedel ödeyerek öğrenmiş bulunmaktadır. Geçmiş unutulmamalıdır. “Biz ve öteki” ayrımı sürekli olarak tekrar tekrar üretilmemelidir. Sonuç olarak insanlık, öteki olanla birlikte barış içinde yaşamayı istemek ve bunu sağlayacak dünya düzenini inşa etmek zorundadır.

Bu bağlamda unutmayalım ki barış, ancak ahlak ve adaletin hüküm sürdüğü bir dünyada mümkündür. İnsanlığın ortak geleceği ve sürekli barış ancak ahlaki değerlere ve adalete dönülmesiyle, yeryüzünde ahlaki değerlerin ve adaletin hâkim kılınmasıyla mümkündür.

Kıymetli Misafirler,

Sözlerime son verirken dünyamızda yaşanan ve insan onurunu ayaklar altına alan tüm muamelelerin son bulması temennisiyle, şahsım ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Üyeleri adına hepinizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum. Bu anlamlı güne katılımlarınız için siz değerli misafirlerimize, emeği geçen tüm bilim insanlarına, yüksek yargı mensuplarımıza ve kıymetli

Çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyor, sempozyumun verimli tartışmalara vesile olmasını diliyorum. Tüm sevdiklerinizle birlikte yaşayacağınız sağlıklı ve huzurlu uzun ömürler diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kadir ÖZKAYA
Türkiye Cumhuriyeti
Anayasa Mahkemesi Başkanı